

Mediul familial și delinevența juvenilă

Constantin Iacovișae

Pregătirea tineretului pentru viață constituie o îndatorire de seamă a familiei, care trebuie să ajute școala în realizarea acestui obiectiv deosebit de important. Familia, aşa cum pe bună dreptate se spune, trebuie să constituie prima școală a copilului iar una din funcțiile, în acest sens a familiei, este cea educativă.

Din acest punct de vedere se impune ca familia, cu funcțiile ei, să constituie obiect al cercetării multidisciplinare. Abordind familia sub multiplele ei aspecte, vom constata, în cazul delinevenților minori și acele cauze care determină ca unele familii să nu-și exercite funcția educativă în modul cel mai corespunzător.

Analiza multidisciplinară a mediului familial de proveniență a delinevențului minor, ne va permite să găsim căile și mijloacele pentru îndrepătarea acelora care au încălcat normele de conviețuire socialistă.

„Cu fiecare copil, cu fiecare tânăr — spune tovarășul Nicolae Ceaușescu — trebuie depusă o muncă intensă, fiecare trebuie cunoscut, înțeles și ajutat să înțeleagă, la rîndul lui singur scopul vieții, să se pregătească pentru viață. De felul în care școala își îndeplinește această misiune — orientarea copiilor și a tineretului în viață — depinde ce fel de tineret, ce fel de oameni va crea societatea noastră”¹.

Abordarea în acest spirit a problemei și munca dusă cu fiecare din minorii care sunt în școlile de reeducare, preocupă pe toți educatorii, cadrele acestor unități speciale. Reușita în munca cu acești tineri poate avea influențe pozitive în acțiunea de combatere a stării infracționale în rîndul tineretului.

Dar o muncă asiduă nu poate fi eficientă dacă nu sunt cunoscute cauzele, acei factori, care au determinat comportamentul deviant al tânărului. Cercetarea efectuată a avut în vedere că delincvența juvenilă nu poate fi rezultatul unui singur factor, a unei cauze numai, acest fenomen rezultă din relația ce există între factorii externi (sociali, culturali — educa-

¹ Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul desăvârșirii construcției sociale*, vol. III, p. 283.

tivi, economici etc.) și factorii interni, care țin de personalitatea individului (adolescență, trăsături psihice și somatice, endocrine, ale perioadei pubertare etc.). Din aceste considerente pot fi deosebit de utile cercetări asupra mediului familial, mediului școlar, organizației de tineret, colectivului de prietenii, de muncă, opiniei publice, încercind pe această cale de a se determina și acele cauze ale fenomenului infracțional care ne aparțin, așa după cum spunea tov. Nicolae Ceaușescu: „Faptul că în societatea noastră mai există încă oameni care încalcă legile statului sau nesocotesc normele etice, echității și dreptății sociale se datorează în bună măsură mentalității înapoiate care mai persistă, dar și unor lipsuri și greșeli din munca noastră”².

În studiul efectuat, am pornit de la premisa că mediul familial, deși cum am subliniat mai sus, nu e singurul factor determinant, are totuși o influență deosebită asupra comportamentului deviant al delinquentului minor. Din aceste considerente, în materialul de față ne propunem să analizăm relația mediul familial și delinvenția juvenilă, atât în faza de producere a comportamentului deviant, cât și în procesul de recuperare socială a tinerilor ce au încălcat normele de conviețuire socială.

Problema este deosebit de complexă. Există tendință de a izola, de cauzele multiple ale acestui fenomen, mediul familial, astfel nu se are în vedere educația pe care tânărul a primit-o, exemplul personal exercitat de părinți sau frații săi mai mari și alte aspecte care pot fi avute în vedere în cadrul unei analize factoriale.

Pentru că ne-am propus să analizăm loturi de minori față de care instanțele de judecată au dispus măsura educativă a internării într-un centru de reeducare, considerăm că este util să nu ne limităm numai la o analiză a mediului familial al delinquentului minor, înainte de internarea pentru reeducare, ci să investigăm și atitudinea părinților după ce copilul a săvîrșit fapte antisociale, și cînd instituții specializate în stat, preiau sarcina îndreptării acestuia, deci în perioada reeducării instituționalizate. De asemenea, să vedem și etapa care urmează după reinicioarcerea acestuia în familie, cînd se prezumă că tânărul s-a pregătit pentru o activitate social-utilă.

Abordarea unitară a unor asemenea probleme este în directă legătură și cu necesitatea asigurării principiului continuității acțiunii educative desfășurate cu acești tineri. Ar fi greșit să se considere că răspunderea părinților incetează în momentul internării minorului în centru sau că procesul de reeducare s-a terminat prin liberarea tânărului din unitatea de reeducare. Dacă mediul de reintegrare (familie, loc de muncă) nu va exercita un control social, care să-i întărească laturile pozitive dobîndite în perioada reeducării, reintegrarea socială a tânărului poate fi compromisă.

O altă constatare se referă la atitudinea familiei „post factum”. Putem afirma că se produce, de cele mai multe ori, o reacție afectivă față de măsura luată și nu printr-o examinare lucidă a cauzelor.

Aceste cîteva aspecte rezultate dintr-o serie de investigații, pledează pentru extinderea cercetărilor în domeniul sociologiei familiei și considerăm

² România pe drumul construirii societății sociale multilateral dezvoltate, vol. II, București, Edit. politică, 1970, p. 737.

că este necesar, în legătură cu fenomenul delinvențial, să se studieze în mediul familial: condițiile educative oferite copilului, relațiile intrafamiliale și influența lor asupra formării personalității copilului, nucleul educativ extrafamilial și o serie de factori ecologici. De asemenea, este necesar să se studieze în cadrul acestor preocupări, relațiile familiei minorului delinvent, atât cu instituțiile de reeducare, cât și cu minorul care execută sancțiunea penală, precum și relațiile cu tânărul (fost delinvent) după externarea acestuia și încadrarea sa într-o muncă social-utilă.

Pornind de la premisa că familia nu trebuie să-și micșoreze răspunderea față de reeducarea minorului delinvent, am considerat necesar ca analiza să o facem pe trei mari probleme, stabilind astfel și unele concluzii practice privind educarea acestor tineri:

- I. familia și comportamentul deviant al copilului;
- II. familia și reeducarea copilului;
- III. familia și integrarea socială a fostului delinvent.

Analiza a fost efectuată exhaustiv pe minorii existenți în decembrie 1970 în cadrul centrelor de reeducare. Ea a fost posibilă de a se realiza pe cele trei mari probleme, deoarece în cadrul acestor centre se lucrează cu o fișă complexă, care constituie un bun instrument pentru o amplă cercetare a acestor probleme*.

I. Făcind analiza mediului familial al minorilor și a comportamentului deviant al acestora desprindem cîteva probleme caracteristice, care, împreună cu alți factori etiologici, au determinat apariția delinvenței.

1 — În analiza mediului familial de proveniență, am avut în vedere în ce măsură acesta oferă condițiile necesare desfășurării procesului educativ. În această analiză am pornit de la constatarea că 54% din minorii internați sunt rămași în urmă cu cel puțin 2 clase față de nivelul colegilor de aceeași vîrstă, iar 8% nu au terminat încă clasele I — IV — fapte ce relevă un nivel de instruire necorespunzător.

Asemenea rezultate la acești tineri sint în directă legătură cu exemplul personal ce le-a fost oferit de proprii părinți. Iată tabloul nivelului de școlarizare a părinților :

	mama	tatăl
— clasele I — IV neterminate	20%	9%
— cu 4 clase	50%	40%
— cu 7(8) clase	12%	16%
— peste 7(8) clase sau fară părinți	18%	35%

Nu putem afirma că există o legătură cauzală minoră între faptul că părinții au acest nivel de instruire și rezultatele la învățătură ale copiilor. În cazul infractorilor minori analizați, la acest nivel scăzut de instruire al

* Fișa individuală a minorului a fost elaborată de un colectiv sub conducerea Centrului de cercetări pentru problemele tineretului; ea conține un număr de variante ale situației minorului, înainte de internare, a familiei acestuia și relațiile delinventului, cu aceasta, evoluția tânărului pe toată perioada reeducației.

părinților, în mare parte s-a adăugat și o anume atitudine neglijentă a acestora față de pregătirea copiilor și față de școală.

Următorul tablou ilustrează acest lucru :

— legătura sistematică a părinților cu școala	24%
— legătura cu școala numai la chemarea acesteia	36%
— inexistente orice contacte	35%
— în alte situații (altă localitate, fără părinți etc.)	5%

Din analiza acestor factori se conturează un anumit tip de relații cauzale multiple între nivelul de instruire al părinților, atitudinea acestora față de școlarizarea propriilor copii și comportamentul antisocial al acestora.

Astfel, în această perspectivă, mediul familial apare ca factor favorizant (condiție) a chiului, al eșecului școlar, al abandonării școlii, al vagabondajului.

Măsurile luate din timp în asemenea situații de către școală, autoritatea tutelară, opinia publică, pot avea o influență pozitivă asupra părinților. Acești părinți trebuie să-și facă datoria, să simtă răspunderea pe care o au față de societate, în legătură cu viitorul acestor copii. Munca cu asemenea părinți nu poate fi abandonată, oricăte greutăți s-ar ivi. Școala însă nu va putea rezolva singură aceste probleme.

2 — Teza că familia dezorganizată ar da cel mai mare procent de minori delincvenți a fost combătută tot mai mult în ultima perioadă. Îi analiza efectuată de noi a pus în evidență inconsistența acestei teze. Este mult mai corect să vorbim de familiile cu deficiență de structură³, care pot fi chiar și cele organizate. Analizând familia de proveniență a acestor minori, constatăm prezența a cîtorva caracteristici care ne dau imaginea posibilităților acesteia de a-și fi exercitat funcția educativă necesară.

Astfel, în 25% din cazuri suntem în prezență numai a unui singur părinte iar în 13% familia era concubină, ceea ce desigur slăbește răspunderea soților față de educația copilului.

Familiile reconstituite, cu copii din căsătoria anterioară a ambilor soții, reprezintă un mediu prielnic pentru conflicte între membrii grupului.

3 — Cea mai însemnată parte a acestor minori nu au găsit în mediul familial un model de educație pentru muncă. Mulți părinți neexercitind o profesie constantă, stabilă, neavînd un comportament la locul de muncă corespunzător, ei nu au oferit propriilor copii, un model educativ sănătos, nu i-au educat în spiritul dragostei față de muncă, al respectului față de munca altora. Analizând ocupația părinților, comportamentul acestora la locul de muncă, constatăm că :

- 36% în care unul din părinți exercită o muncă calificată ;
- 18% din părinți sunt cu un comportament necorespunzător la locul de muncă ;
- 10% din familii în care tatăl era fără ocupație.

³ Vezi Georges Basiliade și alții în „Revista română de drept” nr. 11, 1971, p. 33.

Credem că prezintă interes și faptul că, un procent variind între 15 și 20% din minorii internați aparțin unor categorii de părinți fără domiciliu stabil și cu o mobilitate profesională foarte mare.

4 — În analiza modelului educativ oferit de familie s-a constatat că, în cca 15% din cazuri, unul din membrii familiei a fost sancționat penal.

Minorii care provin din astfel de familii, indiferente față de faptele propriilor copii și măsurile ce s-au luat cu ei, se adaptează mai greu la regimul restrictiv impus și prezintă un grad de dificultate sporit în acțiunea de reeducare.

Corelind deci condiția culturală oferită de familie minorului, indiferența multor părinți analizați față de preocupările copilului pentru frecvențarea școlii, deficiențele existente în structura și organizarea familiei, ocupația și exemplul personal al părinților pentru muncă și comportamentul infracțional al unor membri de familie, ne oferă imaginea unei familii care nu și-a îndeplinit nici pe de parte funcțiile educative, de formare a proprietelor copiilor.

5 — Neoferind copiilor un model educativ, acești părinți au conceput greșit relațiile dintre ei și copiii lor.

Este semnificativ faptul că, în ansamblul relațiilor minor-părinte o pondere însemnată o au atitudinile de indiferență, ostile și violente. În cadrul raporturilor cu mama și tatăl vitreg, aceste tipuri de relații reprezintă o pondere și mai mare.

Această structură a relațiilor, între minorii infractori și părinții lor, reflectă și cauza pierderii controlului părintesc asupra propriului copil. Este semnificativ din acest punct de vedere, modul cum s-au ocupat acești părinți de organizarea timpului liber al copilului. Numai în 12% din cazuri, părinții au contribuit la organizarea timpului liber, în timp ce în 70% din cazuri minorul declară că personal, și uneori cu ajutorul prietenilor, dispunea singur de modul de folosire a timpului liber.

Părinții nu au cunoscut grupul de prieteni ai copilului. Deși în unele cazuri existau unii indici asupra cercului de prieteni, părinții erau indiferenți față de compoziția și structura acestora. Preocuparea de a cunoaște prietenii propriului copil, atitudinea curentă a acestor grupuri și, pe cît posibil influențarea pozitivă a acestora, nu a fost pusă în evidență de investigațiile efectuate.

Alegerea metodei pentru disciplinizarea copilului constituie o problemă de o deosebită importanță pentru comportamentul minorului. Folosirea în exclusivitate a represiunii și a măsurilor sancționatoare nu au dat rezultate. Din analiza noastră rezultă că cele mai frecvente au fost acele sancțiuni care au îndepărtat pe copil de familie. Astfel, bătaia repetată a fost semnalată în 36% din cazuri, în timp ce mustrarea și privarea de la anumite distracții numai la 17% din subiecții studiați. Este semnificativ faptul că, în 18% din cazuri părinții au manifestat o atitudine indiferentă față de comportamentul necorespunzător al copiilor, iar în 13% a fost constată totala lipsă de autoritate a părinților.

Din cele arătate se pot desprinde unele concluzii și anume :

— în general, actul infracțional al minorului nu apare spontan ci are ca antecedente un sir de comportări negative apărute cel mai adesea pe fondul unor condiții nefavorabile din familie* ;

— familia, îngrijorată de unele comportări și ignorând prefacerile prin care trece pubertul, adoptă o atitudine rigidă, nu-l înțelege pe tânăr, nu-i satisfacă anumite cerințe sufletești, fapt ce duce la crearea unei rupturi între minor și părinți. Cind familia este disociată, atunci conflictul este și mai evident ;

— tulburările de comportament ale minorului, sub forma agresivității, egocentrismului și fugilor de acasă, determină o ruptură în fapt a solidarității familiare, în aceste condiții asocierea cu alte elemente duce la trecerea la actul infracțional ;

— inițial infracțiunea poate să apară ca un rezultat al dorinței de răzbunare, de sfidare, în compensarea frustrărilor și traumelor suferite chiar în mediul familial ;

— în unele situații conflictul familial poate fi mai puțin evident, dar și în aceste cazuri lipsa unei supravegheri atente a copilului poate determina ca acesta să fie victimă unor influențe nocive.

Toate aceste situații trebuie cunoscute. Fără o cunoaștere temeinică a mediului familial în care elevul trăiește și este educat, școala nu poate să-și aducă aportul deplin la instruirea și educarea acestuia. Contactul permanent al școlii cu familia poate duce la descoperirea, din timp, a influențelor negative exercitate asupra copilului, a poziției acestuia față de familie și în funcție de acestea, să intervină pentru a asigura o bună educație copilului.

Există însă multiple căi nefolosite pentru a crește răspunderea părinților față de educația copilului. De cele mai multe ori prelucrarea părinților în instituția în care lucrează, reprezintă un factor pozitiv de influențare a relațiilor familiale și în consecință, de prevenire.

Opinia publică trebuie să ia atitudine și în acele cazuri în care părinții sunt lipsiți de autoritate sau dău dovedă de incapacitate educativă. În categoria acestor părinți sunt întâlnite în mod frecvent acele cazuri în care răspunderea educativă este lăsată pe seama școlii, a locului de muncă sau a altor factori educaționali.

II — Îngrijorarea ce a cuprins pe părinți, la mulți din aceștia reală, firească, a determinat, în momentele grele pentru copil, o ruptură uneori puternică între familie și minor. Reacțiile fiind foarte diferite în acest moment : „Să nu mai știu nimic de tine”, „M-ai făcut de rușine”, „La corecție cu tine”, „Să nu mai vîi acasă după corecție”, sint vorbe care rămîn în mintea minorului în momentul plecării din familie. Cu toate acestea, nu după mult timp de la internarea într-un centru de reeducare, minorul începe să simtă lipsa familiei.

* Un procent de 45 % din subiectii analizați au intreruperi școlare mai mari de un an, fără ca în acest timp să se fi ocupat familia pentru a ocupa în mod util timpul propriului copil.

În aceste condiții apare, în fața cadrelor educative din centre, problema refacerii legăturii firești de familie și atragerea acesteia în procesul de reeducare a propriului copil *.

Scopul unei asemenea acțiuni poate fi concretizat în :

- dorința de a liniști pe minor și a-l face să fie receptiv la procesul instructiv-educativ ce se desfășoară în centru ;
- de a obține din partea familiei o participare directă la sfătuirea copilului în a avea un comportament corespunzător ;
- a determina familia să nu influențeze negativ pe minor (fuga din centru, atitudini nepermise etc.) ;
- participarea familiei la continuarea reeducării copilului în vacanțele scolare ;
- pregătirea mediului de reintegrare familială sau a celui de integrare în producție pentru evitarea săvârșirii de noi fapte.

Rezolvarea unor asemenea probleme nu este de loc ușoară. O analiză mai atentă ne va da posibilitatea să constatăm că, adeseori greutatea mai mare o constituie atenuarea acestor conflicte (părinți — copii) și influența negativă a unor părinți în instruirea și educarea minorului.

Cările prin care se realizează un contact permanent al centrului și al minorului cu familia sunt : consfătuirile cu părinții, vizitele părinților la centru, a unor educatori la părinții, scrisori și corespondență oficială, învoirea minorilor în familie în timpul vacanțelor.

Analiza efectuată scoate în evidență folosirea pe scară tot mai largă a acestor căi. Consfătuirile cu părinții au devenit o practică în activitatea centrelor. La aceste consfătuiri conducerile prezintă o informare asupra evoluției la învățătură și asupra disciplinei minorilor și măsura în care părinții au ajutat la procesul de reeducare. Exemplile pozitive sunt dominante. Multi părinți, iertându-și copiii pentru greșelile făcute, participă activ la activitatea școlii pentru reeducarea lor **. De remarcat că și atitudinea copiilor față de părinți se schimbă. Ei caută să le facă bucurii prin notele obținute, învățarea unei meserii și un comportament corespunzător. De menționat că unele consfătuiri cu părinții constituie și prilej pentru unii minori de a-și regăsi familia descompletată în fapt, de a-i revedea pe ambii părinți despărțiti, toate acestea ca urmare a unei munci asidue desfășurate de cadrele centrelor speciale de reeducare, în pregătirea acestor acțiuni.

* Aceste cerințe sunt impuse și de faptul că unele familii se dezic în continuare de răspundere și încep să formuleze și rugămintă către centrele unde au fost internați copiii. Iată un ex. La 30 mai 1970 P. Elena scrie : „Rog insistenț să fie ținut la dv. pînă la 18 ani cind va putea personal să răspundă de faptele sale”, iar la 11.X.1971 revine și cere : „Acuma vă rog din suflet să nu-i admiteți sub nici o formă eliberarea”.

** Scurt timp după internarea minorei S.V. în centru, părinții ei au introdus cerere de redare în familie la Judecătoria sect. 5 București. Pe baza avizului negativ, cererea a fost respinsă. Contra recomandărilor instanței și centrului, părinții au formulat un recurs la Tribunalul București. Cu ocazia recursului, minoră, prezentă în instanță, a confirmat că interesul său este de a rămîne în centru în continuare, dar — din disputa între familie și centru — minoră a început să-și piardă încrederea, atât în unii, cât și în alții și astfel cu ocazia învoierii sale în familie, a fugit de acasă. Dindu-și seama de greșeala săvârșită și de faptul că centrul a reușit să cunoască pe minoră mai bine decât o cunoște el, după readucerea ei în centru, părinții și-au schimbat poziția, devenind un sprijin al reeducării minorei, iar cu ocazia unei consfătuiri avute cu părinții minorelor, au luat o poziție combativă față de acei părinți care nu sprijină centrul în reeducarea fililor lor.

Dacă analizăm evoluția relațiilor părinți-copii în perioada reeducației, vom constata o ruptură evidentă în prima etapă a internării, materializată spre exemplu printr-o corespondență foarte redusă sau vizite foarte rare, ca pînă la urmă, pe măsura îmbunătățirii relațiilor, legăturile să fie tot mai frecvente.

Dar lucrurile nu prezintă acest aspect în toate familiile și nu toți părinții participă la acțiunile de reeducare întreprinse de centrele de reeducare. Dau următorul exemplu concludent : minorul T. Adrian merită o învoire pentru că s-a comportat bine în centru și mama lui îl cere în vacanță. Minorul este învoit : tatăl reclamă de ce l-a învoit centrul că : „Eu nu am făcut nici o cerere în acest sens, iar eu fiind capul familiei, orice altă cerere făcută peste mine, se consideră ilegală”. În asemenea condiții, minorul merge în vacanță, stă ascuns de mamă, să nu-l găsească tatăl său și conflictul în loc să fie atenuat, se accentuează.

Sunt însă și părinți care ajută cadrele din centrele de reeducare, trimișindu-le scrisori asupra modului cum s-au comportat minorii în vacanțe. T. Gh. scrie după vacanța fiului său, din iarna anului 1972 : „a fost la nivelul pe care se cere . . . s-a schimbat mult față de cum era 5 — 6 ani în urmă . . . Pe noi ne bucură și ca un exemplu rămîne pentru ceilalți 3 frați ai lui, să nu greșească și ei”.

Pentru această perioadă studiul sociologic al relațiilor părinți-centru și părinți-minori, poate pune în evidență, tipul influențelor care apar în procesul reeducației, stimulind astfel găsirea căilor de neutralizare a aspectelor negative ale unor anumite relații și pregătind astfel întoarcerea copilului într-un mediu familial corespunzător.

Ca educatori, cu o răspundere socială deosebită, nu este permis să se negligeze îmbunătățirea relațiilor dintre părinți și copii, trebuie sporită contribuția la educarea copiilor și a părinților, acolo unde se impune acest lucru. Apare astfel rolul centrului de educator al educatorilor. Cînd conflictul părinte-copil este iremediabil, atunci copilul trebuie să primească asistență educativă corespunzătoare, atât din partea întregii societăți, cât și a instituțiilor specializate.

III. — Acțiunea de reeducare nu poate fi considerată ca terminată, o dată cu atingerea majoratului ; se constituie un proces mai complex, a cărui reușită depinde de cel puțin următorii factori :

— măsura în care instituția reeducației a reușit să-i asigure pregătirea necesară pentru viață: avem în vedere nivelul de cultură generală, pregătirea pentru o activitate social-utilă în producție, respectul față de lege și normele de conviețuire socială, față de pregătirea psihologică a momentului liberării și a încadrării în microgrupul social unde va lucra;

— acțiunea microgrupului social în care tînărul se va încadra în muncă. De modul cum va fi primit și tratat, depinde și reacția fostului infractor, dacă va rămîne în acel grup sau îl va părăsi, în fond dacă procesul de reeducare poate să-și arate rezultatele sau tînărul va reitera manifestările anterioare. Opinia colectivă în acest microgrup și poate fi de un mare ajutor în a-și consolida elementele pozitive în comportament;

* A se vedea Ortansa Brezeanu, *Integrarea socială a delincvenților minori*, în „Revista de pedagogie” nr. 2, 1972.

— sănsem încă la vîrstă cînd adolescentul se poate dezvolta armonios. În această direcție familia, care are un rol important, după liberarea dintr-un centru de reeducare, trebuie să fie mereu prezentă în integrarea socială a tînărului.

Deși fiecare din acești factori enunțăți (și nu pot fi considerați ca unicii) pot constitui teme pentru o amplă analiză a relației lor cu fostul infractor, ne propunem să analizăm numai măsura în care familia poate și trebuie să ajute la o reală integrare a fostului delincvent minor.

Urmărirea îndeaproape a evoluției relațiilor dintre părinți și minori pe perioada reeducației, a relevat existența la o bună parte din familiile respective, a unei preocupări sporite pentru pregătirea condițiilor în vederea reîntoarcerii minorului. Acest fapt a avut un rol pozitiv în integrarea acestuia.

Sunt însă și familii care nu manifestă preocupări pozitive în acest sens, ci dimpotrivă, dau dovedă de indiferență și de acele practici „pedagogice” care au influențat apariția comportamentului deviant la propriul copil.

Cîteva exemple pot fi edificatoare în acest sens :

— în perioada cât era în institut, lui N. E. i-a murit mama ; tatăl nu i-a adus la cunoștință această pierdere și atunci cînd s-a întors acasă a găsit o altă „mamă”. Discuțiile aprinse cu tatăl ei și cu mama vitregă au determinat fuga de acasă, vagabondajul și alte infracțiuni ;

— în familia minorilor E. L. și P. M., după eliberare, certurile, scandalurile, consumul excesiv de băuturi alcoolice, au determinat un comportament necorespunzător al tinerilor în cauză :

— tînărul N. F. care fusese internat, arată după săvîrșirea unei noi infracțiuni : „Îmi apreciez părinții deoarece nu mă obligă să muncesc și-mi dau bani de băutură și de țigări.”. De asemenea S. D. afirmă : „Părinții nu mă obligă să muncesc și sint liber să fac ce cred, ei însisi sint un exemplu în acest sens pentru mine”.

Cunoașterea unor asemenea stări de lucruri poate și trebue să determine acțiuni concrete de prevenire a unor noi eșecuri educative, apariția de noi rebuturi educative.

Preocupările pe această linie sint destul de sporadice, centrele de reeducare au posibilități foarte limitate în acest sens, iar o serie de factori locali (autoritatea tutelară, organizații obștești, sindicale, org. U.T.C., de femei) nu acordă încă o suficientă atenție unor asemenea probleme, iar adeseori nu le cunosc și de aceea nu pot luce măsuri.

Un contact mai strins între centrele de reeducare și organele locale specializate, va putea spori contribuția familiei la o integrare corespunzătoare a foștilor infractori minori, va determina prevenirea repetării unor fapte antisociale. Înainte de toate, se cere o condiție și anumă aceea de a cunoaște aceste probleme, de a studia multilateral modul cum familia își exercită funcțiile ei educative în toată perioada de creștere și formare a propriilor copii, indiferent de etapele prin care trec aceștia.